

KIUVAS

"Vahvin uskaltaa olla kiusaamatta"

Kiusaamiseen puuttumisen suunnitelma
Pohjois-Ritaharjun koulussa

Kiusaaminen ilmiönä

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista toisen epämiellyttäväksi kokemaa psyykkistä tai fyysistä toimintaa (esim. tietty/tietyt lapset/nuoret toistuvasti kohteena).

Riidasta kiusaamisen erottaa kiusaajan ja kiusatun välinen vallan epätasapaino:

Vahvempi tai vahvemmat alistavat puolustuskyvyttöä. Riidat ovat myös ohimeneviä, eikä niiden kohteeksi aina joudu esim. yksi ja sama lapsi.

Kiusaaminen ilmiönä

Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, tuuppimista, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, ilkeitä puheita, nimittelyä, arvostelua, mitätöintiä, seurasta pois sulkemista, ulkopuolelle jättämistä ryhmän tai virtuaaliryhmän sosiaalisesta kanssakäymisestä.

Kavereiden kesken voi myös olla ronskia kieltä ja painimista, mitkä toisen mielestä ovat osa yhdessäoloa, mutta toisesta tuntuvat epämukavalta ja jopa väkivallalta.

Keskinäinen kiusaaminen etenkin tytöillä voi olla aikuisille täysin huomaamatonta; sosiaalista peliä, vihjailevia viestejä, porukan ulkopuolelle jättämistä.

Kiusaamistilanne ei ole koskaan tasa-arvoisten ja yhtä voimakkaiden nahistelua, vaan kiusattu on alakynnessä ja puolustuskyvytön. Kiusaajalla on enemmän valtaa, hän on usein uhriaan fyysisesti vahvempi, isompi, vanhempi tai persoonaltaan räväkämpi.

Tausta-aineisto: yhteisön osallistaminen

- Oppilaat (n. 180 vastaajaa): kysely 2. ja 5. luokille kevät 2024
- Huoltajat (23 vastaajaa): kysely syksy 2024
- Henkilökunta (39 vastaajaa) : kysely kevät 2024

Koonti oppilaiden vastauksista

- Koettiin, ettei osa aikuisista kuuntele ja puutu asiaan
- Kaverit auttavat ja tukevat
- Kerrotaan turvalliselle aikuiselle
- Tärkeää rauhallinen ja asiallinen puuttumiskäytäntö
- Kysytään kiusaajalta, miksi hän kiusaa ja onko häntä itseään kiusattu
- Lohdutetaan kiusattua
- Harjoitellaan itsensä puolustamista
- Tavataan siihen asti, kunnes kiusaaminen loppuu

Koonti vanhempien vastauksista

- Heti yhteys koteihin
- Kaveriparit/pienryhmät tukemaan koulupäivään
- Aikuisia lisää ohjaamaan ja huomaamaan kiusaamista
- Huomioidaan yksinäisiä lapsia
- Selkeät seuraamukset kiusaamisesta
- Asiantuntijaluennot
- Kirjallinen raportti kiusaamistilanteista
- Opiskeluhuollon tuki kaikille kiusaamisen osapuolille

Koonti henkilökunnan vastauksista

- Välitön puuttuminen
- Reagoidaan ja tehdään tilannearvio
- Selkeä yhteinen toimintamalli, johon kaikki sitoutuvat
- Varmistetaan, että kiusatulla on sellainen olo, että asia selvitetään
- Varmistetaan myös kiusaajalle tuki
- Lisätään kohtaamista, huomioidaan oppilaita enemmän

Kiusaamista ennaltaehkäisevät toimet

Yksilötasolla: tunne- ja turvataitojen harjoittelu

- Itsetuntemus, itsetunto, vahvuuksien löytäminen
- Empatiakyvyn vahvistaminen

Luokkatasolla: ryhmäyttäminen

- Luokan säännöt ja koulun säännöt näkyviksi
- Yhteisötaidot, eli kuinka toimin osana yhteisöä: kohteliaisuus, toisten huomioiminen, koulun sääntöjen noudattaminen
- Yhteisillä tavoitteilla hiotaan ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta
- Pari- ja tiimityöskentelyllä tavoitellaan kykyä työskennellä kaikkien kanssa
- Opiskeluhuollon ja nuorisotyön yhteistyö luokissa
- Tunne- ja turvataitokasvatus luokissa

Koulutasolla: yhteisöllisyys

- Koulun säännöt
- Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö
- Oppilaskunnan ja vanhempaintoimikunnan osallisuus

Kun kohtaat kiusaamistapauksen

- 1. Tee tilanearvio:** Arvioi, onko kyseessä riita vai kiusaaminen.
- 2. Ota tarvittaessa toinen aikuinen mukaan.**
- 3. Varaa riittävästi aikaa asian käsittelyyn.** Voit pyytää työparia huolehtimaan luokasta sillä aikaa, kun käsittelet tilannetta.
- 4. Arvioi ja päättä lähestymistapa:** Mieti, lähestytkö tilanteessa oppilaita ensin yksilöinä vai pidätkö keskustelun yhdessä kaikkien osapuolten kanssa. Kiusaaja voi pyytää anteeksi.
- 5. Kerro mahdollisista seuraamuksista:** Tiedota oppilasta tilanteen seurantapäivästä ja seuraamuksista: kasvatuskeskustelu/ohjattu välitunti/jälki-istunto. Kerro myös, että huoltajalle tiedotetaan asiasta.
- 6. Tiedota huoltajia:** Lähetä viesti tai soita osapuolten huoltajille. On tärkeää, että huoltajat ovat tietoisia tilanteesta ja voivat tukea lasta yhdessä koulun kanssa.
- 7. Merkitse Wilmaan:** Tee Wilmaan merkintä, jotta tilanne dokumentoidaan asianmukaisesti ja asiaa voidaan seurata myöhemmin.

Näiden vaiheiden avulla pystyt käsittelemään kiusaamistapauksen tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti.

Seurantatapaaminen

Seurantatapaaminen pidetään viikon kuluttua tapahtuneesta, jotta voidaan arvioida tilanteen etenemistä ja tarvittaessa tehdä lisätoimenpiteitä.

- 1. Anteeksianto ja asian sopiminen:** Seurantatapaamisessa keskustellaan osapuolten keskinäisestä sopimisesta ja mahdollisesta anteeksiannosta.
- 2. Jos kiusaaminen on loppunut:** Mikäli kiusaaminen on päättynyt ja tilanne on ratkaistu, asia päätetään tähän. On tärkeää varmistaa, että kaikki osapuolet kokevat tilanteen käsitellyksi ja selvitettyksi.
- 3. Jos kiusaaminen jatkuu:** Kutsutaan koolle asianomaiset lapset ja heidän huoltajansa yhdessä tai erikseen. Tarvittaessa voidaan myös kutsua opiskeluhuollon asiantuntijoita ja/tai rehtori mukaan tapaamiseen. Tapaamisen tavoitteena on tehdä suunnitelma asian ratkaisemiseksi.
 - Voidaan käyttää myös Lapset puheeksi -menetelmää.
 - Mikäli kyseessä on mahdollinen rikostapaus, otetaan yhteys koulupoliisiin.
- 4. Merkinät Wilmaan:** Kaikki seurantatapaamiset ja niiden sisällöt merkitään Wilmaan, jotta tilanne on dokumentoitu ja sitä voidaan seurata myöhemmin.

Tuki kiusatulle ja kiusaajalle

Tuki kiusatulle:

- Tarvittaessa ohjataan opiskeluhuollon piiriin.
- Positiivinen huomioiminen luokassa.
- Vahvuuksien esille tuominen.
- Pedagoginen tuki, kuten ryhmittelyn hyödyntäminen.
- Itsetunnon vahvistaminen.

Tuki kiusaajalle:

- Kannustetaan oikeanlaiseen toimintaan sosiaalisissa tilanteissa ja ohjataan tarvittaessa opiskeluhuollon piiriin.
- Itsetunnon tukeminen.
- Onnistumisten huomioiminen sosiaalisissa tilanteissa.

Miten vanhempana voin ehkäistä kiusaamista?

- Ole kiinnostunut lapsesi päivän tapahtumista. Kysele kuulumisia: mitä teit, mitä leikit, kenen kanssa? Yhteinen keskustelu osoittaa, että vanhempi on kiinnostunut lapsen elämästä ja vahvistaa lasta kertomaan myös ikävistä tilanteista/kokemuksista.
- Keskustelkaa siitä miten ikävää voi olla, jos tulee kiusatuksi, satutetuksi tai on yksinäinen. Tämä opettaa lapselle empatiaa ja myötätuntoa. Myös itsemyötätunnon opettaminen on tärkeää.
- Puhukaa erilaisuudesta ja suvaitsevaisuudesta; kaikki olemme erilaisia, mutta yhdenvertaisia. Ansaitsemme jokainen tulla huomioduksi yksilönä. Kerro, että kiusaaminen on aina väärin ja silloin kannattaa asiasta kertoa aina aikuiselle. Myös kostaminen on väärin.
- Mikäli lapsesi kertoo kiusaamiskokemuksistaan, ota asiat vakavasti. Tunnista omat tunnereaktiosi ja pyri hillitsemään niiden ilmaisua. Tarjoa lapselle rauhallinen malli. Näin opetat lapsellesi tunteiden säätelyä. Samalla lapsesi oppii, että pystyt ottamaan vastaan myös hänen ikävät kokemuksensa.
- Mikäli sinulla on huoli lapsesi ystävyys-suhteista, kiusaamisesta tai jokin lapsesi kertoma asia jää mietityttämään, ota asiat puheeksi lapsesi opettajien kanssa.

Vahvin uskaltaa
olla kiusaamatta

Pieni ystävä,
et ole yksin tässä maailmassa,
On olemassa voima sanoilla,
Joilla voi rakentaa sillan kauniin.

Ei kiusaaminen kuulu tänne,
Ei tänne, ei minnekään.
Me kaikki ansaitsemme rauhan
Ja oikeuden olla oma itsemme.

Nostetaan toisiamme ylös,
Eikä vedetä alas.
Tule mukaan, anna käsi,
Yhdessä on parempi olla.

Pienet teot, suuret muutokset,
Kun mieli on avoin ja puhdas.
Rakkaus, ei viha, voittaa aina
Kiusaaminen ei kuulu tänne.

LÄHTEET

- Kysely 2 . ja 5. luokan oppilaille kevät 2024
- Kysely huoltajille syksy 2024
- Kysely henkilökunnalle kevät 2024
- Kiusaaminen seis! Ritaharjun koulun toimintamalli
- Oulun kaupunki ja OPH: Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. 2021
- Kiusaaminen/koulukiusaaminen ilmiönä - luennot kiusaamisväkivaltakoulutuksesta 2024, Eija Kuisma 2024
- Kiusaamisväkivalta - Ymmärrä kiusaamisilmiö ja puutu oikein. Christina Salmivalli. Santalahti 2024

Työryhmä: erityisopettajat Johanna Ruonakoski, Sari Kreivi-Heikka, Miia Immonen